

Sygn. akt I.C.495/16

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 19 października 2017 r.

Sąd Okręgowy w Zielonej Górze Wydział I Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Urszula Ladzińska-Gamułkiewicz

Protokolant: st. sekr. sąd. Elżbieta Ślusarczyk

po rozpoznaniu w dniu 19 października 2017 r. w Zielonej Górze

sprawy z powództwa J. Ł.

przeciwko Województwu (...) reprezentowanemu przez Marszałka Województwa (...)

o zapłatę

I. umarza postępowanie co do kwoty 7.648,02 zł,

II. zasądza od pozwanego Województwa (...) reprezentowanego przez Marszałka Województwa (...) na rzecz powoda J. Ł. kwotę 56.500 zł (pięćdziesiąt sześć tysięcy pięćset złotych) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 19.10.2017 r.,

III. w pozostałej części oddala powództwo;

IV. zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 2.825 zł tytułem zwrotu kosztów procesu;

V. znosi wzajemnie koszty zastępstwa procesowego.

Sygn. akt I C 495/16

UZASADNIENIE

W pozwie skierowanym przeciwko Województwu (...), powód J. Ł., prowadzący działalność gospodarczą pod firmą Zakład Usług (...) z siedzibą w N. S., wniósł o zasądzenie na jego rzecz kwoty 120.648,02 zł wraz z ustawowymi odsetkami od poszczególnych kwot wymienionych w treści pozwu oraz obciążenie strony pozwanej kosztami procesu.

W uzasadnieniu żądania pozwu, powód podał, że pomimo wykonania zleconych prac nie otrzymał należności wynikających z wystawionych faktur.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym w dniu 13 października 2016 r. / k. 26 / referendarz sądowy w tut. Sądzie uwzględniła żądanie pozwu.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty / k. 30-33 / strona pozwana Województwo (...) wniosła o oddalenie powództwa oraz obciążenie powoda kosztami procesu, w tym kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pisma strona pozwana podała, że kwota 113.000 zł obejmuje kary umowne potrącone z wynagrodzenia wykonawcy za nieterminowe dostarczenie zaświadczenia o odbiorze i akceptacji zainstalowanych w pojazdach urządzeń (...).

W odpowiedzi na sprzeciw / k. 170-172 / powód podtrzymał dotychczasowe stanowisko procesowe oraz z ostrożności procesowej wniósł o miarkowanie nałożonych na niego kar umownych, podając że zadania wynikające z umów zostały wykonane przez powoda w całości, zaś wysokość kar na kwotę przekraczającą 120.000 zł jest niewspółmierne i rażąco wygórowana.

Na rozprawie w dniu 19 stycznia 2017 r. / k. 208 / pełnomocnik powoda ograniczył żądanie pozwu o kwotę 7.648,02 zł objętą fakturą nr (...).

W piśmie procesowym z dnia 13 lipca 2017 r. / k. 276-279 / powód wniósł o zapłatę na jego rzecz kwoty w wysokości 118.106,68 zł obejmującej należność główną w wysokości 113.000 zł oraz odsetki naliczone do dnia wniesienia pozwu w wysokości 5.106,68 zł wraz z dalszymi odsetkami ustawowymi od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty.

Na rozprawie w dniu 19 października 2017 r. / k. 328 / pełnomocnik powoda wniosła o zasądzenie na rzecz powoda kwoty 113.000 zł wraz z odsetkami wskazanymi w pozwie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny

W wyniku przeprowadzonych postępowań o zamówienie publiczne w trybie przetargu nieograniczonego w dniu 7 sierpnia 2015 r. pomiędzy Województwem (...) reprezentowanym przez Zarząd Dróg Wojewódzkich a J. Ł. prowadzącym działalność gospodarczą pod firmą Zakład Usług (...) z siedzibą w N. S. zostały zawarte trzy umowy nr (...), na podstawie których wykonawca w ramach prowadzonej działalności zobowiązał się do zimowego utrzymania dróg wojewódzkich w sezonach zimowych 2015/2016, 2016/2017, (...) na terenie (...) w Z. w Obwodzie Drogowym w Z. i na terenie (...) w K. w Obwodzie Drogowym w K. i S..

W dniu 11 sierpnia 2015 r. została zawarta umowa nr (...) na wykonanie usług polegających na zimowym utrzymaniu dróg wojewódzkich na terenie (...) w Z. w Obwodzie (...) Wojewódzkich w B..

W dniu 24 sierpnia 2015 r. pomiędzy stronami została zawarta umowa nr (...) na wykonanie usług polegających na zimowym utrzymaniu dróg wojewódzkich na terenie (...) w K. w Obwodzie Drogowym w S..

W ramach zawartych umów wprowadzony został wymóg wyposażenia przez wykonawcę usługi sprzętu w urządzenia (...). Wykonawca został zobowiązany do uzyskania u dostawcy systemu, w formie pisemnej, odbioru i akceptacji zainstalowanych na swoich jednostkach urządzeń (...) i przedstawienia dokumentu w terminie do 25 października każdego roku. Za brak montażu wraz z odbiorem i akceptacją zainstalowanych urządzeń (...) w zakreślonym terminie zamawiający był uprawniony do naliczenia kary umownej za każdą rozpoczętą dobę 100 zł brutto oraz za każdą dobę powyżej 10 dni – 500 zł brutto/dobę.

Za wykonanie przedmiotu umów wykonawca otrzymał wynagrodzenie ryczałtowe w łącznej wysokości 1.508.677,61 zł

/ dowody:

- umowy wraz z opisem przedmiotu zamówienia k.
36-38,49-50,56-58,67-68,73-75,86-87,92-94,102-103,105-107,110-112,

- faktury k. 283-320 /

Pojazdy, które zostały zadysponowane do realizacji prac były wyposażone w wymagane urządzenia (...). Powód we wskazanym terminie nie dostarczył jednak oświadczenia dostawcy systemu o aktywacji czujników na poszczególnych nośnikach. W piśmie z dnia 26 października 2015 r. Zarząd Dróg Wojewódzkich w Z. przypomniał o konieczności

dostarczenia dokumentów i wyznaczył nowy termin wywiązania się przez powoda z zapisów umowy na dzień 3 listopada 2015 r.

/ dowody:

- korespondencja k. 155,160,
- zeznania świadka B. Ś. na rozprawie w dniu 6 kwietnia 2017 r. czas trwania 00:02:42-00:23:24,
- zeznania świadka K. K. na rozprawie w dniu 6 kwietnia 2017 r. czas trwania 00:23:24-00:35:11,
- zeznania świadka J. S. na rozprawie w dniu 6 kwietnia 2017 r. czas trwania 00:35:11-01:02:40,
- zeznania świadka B. K. na rozprawie w dniu 6 kwietnia 2017 r. czas trwania 01:02:40-01:13:15,
- zeznania świadka G. S. na rozprawie w dniu 29 czerwca 2017 r. czas trwania 00:06:47-00:23:18,
- przesłuchanie powoda na rozprawie w dniu 29 czerwca 2017 r. czas trwania 00:24:18-00:41:27 /

W dniu 25 listopada 2015 r. powód uzyskał akceptację urządzeń (...) zainstalowanych w sześciu pojazdach - pięciu udostępnionych w celu realizowania usługi objętej umową nr (...) oraz jednego w celu realizowania usługi objętej umową nr (...).

W dniu 2 grudnia 2015 r. powód uzyskał akceptację dla dalszych trzech pojazdów w celu realizowania usługi objętej umową nr (...) oraz dwóch w celu realizowania usługi objętej umową nr (...).

W dniu 9 grudnia 2015 r. powód uzyskał akceptację dla kolejnego pojazdu w celu realizowania usługi objętej umową nr (...).

W dniu 3 marca 2016 r. firma (...) LTD sp. z o.o. dokonała uruchomienia i odbioru trzech pojazdów w celu realizowania usługi objętej umową nr (...) oraz jednego w celu realizowania usługi objętej umową nr (...).

W piśmie z dnia 27 maja 2016 r. dostawca systemu (...) dokonał korekty zaświadczenia z dnia 9 grudnia 2015 r, informując o wystawieniu akceptacji dla jednego pojazdu w celu realizowania usługi objętej umową nr (...) oraz jednego pojazdu w celu realizowania usługi objętej umową nr (...).

/ dowody:

- protokół odbioru pojazdów k. 157,
- zaświadczenia k. 156,162-164 /

Za wykonane prace objęte umową nr (...) powód wystawił faktury nr (...) - 18.748,80 zł i nr 423/15 - 9.676,80 zł obejmujące należność o łącznej wartości 28.425,60 zł.

Za wykonane prace objęte umową (...) powód wystawił faktury nr (...) - 15.443,46 zł, nr (...) - 51.691,34 zł, nr (...) - 178.900,92 zł, nr (...) - 56.590,92 zł, nr (...) - 19.762,38 zł, nr (...) - 47.831,58 zł, opiewające na łączną wartość 370.220,60 zł.

Za wykonane prace w ramach umowy nr (...) powód wystawił faktury nr (...) - 25.363,80 zł, nr (...) - 127.623,60 zł, nr (...) - 50.109,30 zł, nr (...) - 7.155 zł, nr (...) - 26.065,80 zł, opiewające na łączną kwotę 236.317,50 zł.

Za prace wykonane w ramach umowy nr (...) powód wystawił faktury nr (...) - 12.652,20 zł, nr (...) - 7.276,50 zł, o łącznej wartości 19.928,70 zł.

Za prace wykonane w ramach umowy nr (...) powód wystawił faktury nr (...) – 242.316,77 zł oraz nr (...) – 7.648,02, o łącznej wartości 249.964,79 zł. Kwota objęta fakturą nr (...) została uregulowana przez zamawiającego w całości.

/ dowody:

- faktury k. 7-23 /

W dniu 28 października 2016 r. strona pozwana wystawiła noty księgowe nr (...) którymi obciążyła stronę powodową karami umownymi w łącznej wysokości 113.000 zł. W pismach z dnia 26 października 2016 r. zamawiający złożył oświadczenie o potrąceniu wierzytelności z tytułu naliczonych kar umownych w wysokości w łącznej wysokości 113.000 zł z wierzytelnością przysługującą wykonawcy z tytułu należności objętych umowami nr (...)

/ dowody:

- noty księgowe k. 127,135,139,143,150,

- oświadczenia o potrąceniu wierzytelności k. 126,134,138,142,149 /

Sąd zważył, co następuje.

Powództwo zasługiwało na częściowe uwzględnienie.

W rozpoznawanej sprawie strona powodowa dochodziła zapłaty kwoty 113.000 zł tytułem zwrotu potrąconej przez stronę pozwaną kary umownej, naliczonej na podstawie postanowienia umownego § 9 ust. 1 pkt 7.

Istota sporu w przedmiotowej sprawie sprowadza się do oceny zasadności naliczenia stronie powodowej przez Województwo (...) kary umownej i dokonania potrącenia tej kary umownej z należnością wynikającą z wystawionych faktur.

Zgodnie z treścią przepisu art. 472 k.c. dłużnik odpowiedzialny jest za niezachowanie należytej staranności. Stosownie do treści art. 483 § 1 k.c. można zastrzec w umowie, że naprawienie szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania niepieniężnego nastąpi przez zapłatę określonej sumy (kara umowna). W razie niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania kara umowna należy się wierzycielowi w zastrzeżonej na ten wypadek wysokości bez względu na wysokość poniesionej szkody. Żądanie odszkodowania przenoszącego wysokość zastrzeżonej kary nie jest dopuszczalne, chyba że strony inaczej postanowiły (art. 484 § 1 k.c.). Jeżeli zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane, dłużnik może żądać zmniejszenia kary umownej; to samo dotyczy wypadku, gdy kara umowna jest rażąco wygórowana (art. 484 § 2 k.c.).

Dla powstania obowiązku zapłaty kary umownej niezbędne jest zatem istnienie skutecznego postanowienia umownego kreującego obowiązek świadczenia kary, a także niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania (albo pojedynczego obowiązku). Niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania musi jednocześnie stanowić okoliczność, za którą dłużnik ponosi odpowiedzialność. Nie można żądać zapłaty kary umownej, jeśli niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest efektem zdarzeń, za które dłużnik nie ponosi winy. Ciężar wykazania braku winy spoczywa na dłużniku.

Analizując treść postanowień kontraktu dotyczących niewykonania umowy w terminie i kar umownych stwierdzić należy, że za brak montażu wraz z odbiorem i akceptacją zainstalowanych na swoich jednostkach urządzeń (...) od dostawcy systemu (...) w terminie do 25 października każdego roku strona pozwana była uprawniona do naliczenia kary umownej za każdą rozpoczętą dobę 100 zł brutto oraz za każdą dobę powyżej 10 dni – 500 zł brutto/dobę. Strona powodowa nie miała zastrzeżeń co do sposobu wyliczenia naliczonej kary umownej.

Istota sporu koncentrowała się wokół kwestii możliwości naliczenia przez stronę pozwaną kar umownych w kontekście formułowanych przez powoda przyczyn opóźnienia. Nie budziło wątpliwości, że powód – jak sam przyznał, nie

przedłożył w wymaganym terminie dokumentów potwierdzających dokonanie aktywacji urządzeń systemu (...) w swoich pojazdach, do czego zobowiązał się na mocy zawartych umów. Powód kwestionował jednak uprawnienie strony pozwanej do dokonania potrącenia; podnosił mianowicie, że po stronie pozwanej nie powstała wierzytelność wzajemna z tytułu kary umownej, albowiem opóźnienie powoda w wykonaniu umów wynikało z przyczyn nieleżących po jego stronie, nadto powód zamontował na swych jednostkach urządzenia (...) nie przedłożył jedynie zaświadczenia wystawionego przez dostawcę systemu o jego odbiorze i akceptacji. Uważna i wnikliwa lektura umowy stron nieuchronnie prowadzi do wniosku, że dla odpowiedzialności powoda nie ma znaczenia kwestia zawinienia, czy też odpowiedzialności za przyczyny opóźnienia : kwestia rozliczeń pomiędzy powodem a spółką (...) – dostawcą systemu (...) pozostaje poza zakresem rozpoznania w niniejszej sprawie.

Biorąc pod uwagę treść umów zawartych przez strony, w ocenie Sądu strona pozwana mogła naliczyć powodowi kary umowne za samo opóźnienie się z wykonaniem umowy w zakresie montażu i przedstawienia stosownej dokumentacji dotyczącej wskazanych w niej urządzeń (niezależnie od odpowiedzialności powoda za owo opóźnienie) i taką wierzytelność wzajemną potrącić z wierzytelnością powoda o wynagrodzenie ze skutkiem umorzenia obu wierzytelności nawzajem do wysokości wierzytelności niższej (art. 498 § 1 i 2 k.c.).

W dyspozycji art. 484 § 2 k.c. ustawodawca przewidział jednakże możliwość miarkowania wysokości kary umownej, przy czym uzależnił powyższe od wystąpienia jednej z dwóch ujętych w tym przepisie przesłanek. Przewidział on, iż zastosowanie instytucji miarkowania kary umownej może mieć miejsce wówczas, gdy zobowiązanie, z którym powiązana jest kara, zostanie w znacznej części wykonane lub gdy kara umowna będzie rażąco wygórowana. Choć katalog kryteriów pozwalających na zmniejszenie kary umownej nie jest zamknięty (por. wyrok SN z dnia 12 maja 2006 r., V CSK 55/06, LEX nr 200875), to należy mieć na uwadze, iż art. 484 § 2 k.c. w sposób wyczerpujący reguluje przesłanki, które mogą stanowić podstawę miarkowania kary umownej (por. wyrok SN z dnia 15 października 2008 r., I CSK 126/08, LEX nr 484662).

Odnosząc się do przesłanki „wykonania zobowiązania w znacznej części”, wskazać należy, iż powyższe określenie w rozumieniu komentowanego przepisu oznacza zaspokojenie w istotnym zakresie interesu wierzyciela. Dokonując w realiach przedmiotowej sprawy oceny, czy zobowiązanie zostało w znacznej części wykonane, przesądzające znaczenie ma porównanie stopnia wykonania tego elementu świadczenia, z którym powiązano karę umowną, do całości świadczenia jakie miało być przedmiotem wykonania przez dłużnika. Przy czym istotne jest, w jakim zakresie zobowiązanie zostało wykonane w zakreślonym przez strony w umowie terminie.

Bezspornym w niniejszej sprawie było, iż powód na gruncie zawartych ze stroną pozwaną umów zobowiązany był wykonać usługę polegającą na zimowym utrzymaniu dróg, co poza wszelką wątpliwością uczynił; wyposażył też pojazdy w urządzenia (...), nie przedłożył jedynie wymaganych dokumentów. Kierując się powyższymi względami Sąd uznał, iż istniały podstawy do redukcji wyliczonej przez stronę pozwaną kary umownej do 50% jej wysokości, tj. do kwoty 56.500 zł, bowiem powód w połowie wykonał zobowiązanie dotyczące urządzeń (...) dokonał jego montażu lecz nie przedłożył w zakreślonym terminie oświadczenia od dostawcy systemu o jego odbiorze i akceptacji. W ocenie Sądu poziom redukcji kary umownej do wskazanej kwoty jest usprawiedliwiony okolicznościami sprawy. Taki stopień redukcji nie pozbawia kary umownej funkcji stymulacyjno-represyjnej, a przy tym uwzględnia fakt, że strona pozwana nie poniosła szkody wskutek niedochowania terminu przez powoda. Należy zaznaczyć przy tym iż przedłożenie wskazanych dokumentów miało istotne znaczenie dla strony pozwanej do przyjęcia prawidłowości działania urządzeń (...) i wiarygodności ich wskazań.

Sąd rozważając wystąpienie w niniejszej sprawie drugiej z ujętych w art. 484 § 2 k.c. podstawy miarkowania kary umownej, w postaci rażącego wygórowania kary, miał na uwadze, iż brak jest legalnej definicji pojęcia „rażąco wygórowanej” kary umownej, a przy tym treść art. 484 § 2 k.c. nie daje jakichkolwiek wskazówek w tym zakresie. Ustawodawca posługując się tak niedookreślonym pojęciem zapewnił możliwość elastycznego stosowania instytucji miarkowania kary umownej, opierającej się w dużym stopniu na uznaniu sędziowskim, uwzględniającym konkretne okoliczności sprawy (por. wyrok SN z dnia 30 listopada 2006 r., I CSK 259/06, LEX nr 398369; wyrok SN z dnia 12 maja 2006 r., V CSK 55/06, LEX nr 200875). Sformułowanie przesłanki „rażącego wygórowania” świadczy o tym,

że miarkowanie winno mieć miejsce wyjątkowo, tylko wtedy, gdy kara umowna będzie nie tylko wygórowana, ale wygórowana rażąco, czyli w taki sposób, że system prawa nie może tolerować jej dysproporcji w stosunku do słusznych interesów wierzyciela (wyrok SN z dnia 21 listopada 2007 r., I CSK 270/07, LEX nr 530614; wyrok SN z dnia 17 marca 2003 r., III CKN 122/01, LEX nr 141400). Sąd doszedł do przekonania, iż w okolicznościach rozpoznawanej sprawy ustalona kwota kary umownej nie jawi się jako rażąco wygórowana, a zatem ta przesłanka miarkowania kary umownej nie znalazła zastosowania w niniejszej sprawie.

Należy mieć bowiem na względzie, iż wysokość wynagrodzenia strony powodowej wynosiła 1.508.677,61 zł i to właśnie w kontekście tejże kwoty oceniać należało wysokość naliczonej kary umownej, tj. czy relacja między nimi ma charakter rażącej dysproporcji. Skoro zgodnie z § 9 ust. 1 pkt 7 umowy wysokość kary umownej wynosiła za każdą rozpoczętą dobę 100 zł brutto oraz za każdą dobę powyżej 10 dni – 500 zł brutto/dobę, to przy uwzględnieniu pozostawiania przez powoda w opóźnieniu w spełnieniu świadczenia ustalona wysokość kary umownej w kwocie 113.000 zł, jest nie tylko zgodna z zapisami umowy, ale jednocześnie stanowiąc 7,49% całego wynagrodzenia, w żadnym razie nie jawi się jako rażąco wygórowana. Podkreślić należy, iż instytucja kary umownej ma na charakter represyjny i mobilizujący dłużnika do terminowego spełnienia świadczenia. Z tej też przyczyny nie może mieć ona li tylko charakteru symbolicznego, lecz ma być na tyle dotkliwa, by dłużnik mając świadomość możliwości jej naliczenia, podjął wszelkie stania celem zachowania terminu spełnienia świadczenia ustalonego w umowie.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. zasądzając je od daty wyrokowania bowiem to sąd ustalał wysokość należnego powodowi świadczenia.

Powyższy stan faktyczny ustalił Sąd na podstawie powołanych powyżej i zgromadzonych w aktach sprawy dokumentów. W połączeniu z faktami przyznawanymi przez strony, mogły one wiarygodnie posłużyć do ustalenia stanu faktycznego oraz weryfikacji wszystkich dowodów osobowych, w stopniu wystarczającym do wydania wyroku w warunkach wskazanych w art. 316 § 1 k.p.c. W tym kontekście Sąd obdarzył wiarą zeznania świadków w przywołanych fragmentach uznając, że w takim zakresie tworzą one łańcuch dowodów niesprzecznych wewnątrz, wzajemnie się dopełniających, pozwalając na ustalenie faktów koniecznych dla oceny powództwa w granicach stanu faktycznego wskazanego za jego podstawę.

Na rozprawie w dniu 19 stycznia 2017 r. powód cofnął pozew w zakresie należności objętej fakturą nr (...), tj. o kwotę 7.648,02 zł.

Zgodnie z przepisem art. 355 § 1 k.p.c. sąd wydaje postanowienie o umorzeniu postępowania, jeżeli powód cofnął ze skutkiem prawnym pozew. Z uwagi na fakt, iż w ocenie Sądu cofnięcie przez powoda pozwu nastąpiło skutecznie, Sąd umorzył postępowanie w tym zakresie, o czym orzeczono w pkt I wyroku.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu, Sąd oparł na treści art. 100 k.p.c. W tym zakresie Sąd ustalił, iż powód domagając się zasądzenia kwoty 120.648,02 zł przy uwzględnieniu żądania do kwoty 56.500 zł – winien partycypować w kosztach procesu w 53,17%. Na koszty procesu składa się opłata od pozwu w wysokości 6.033 zł, którą poniósł powód, a zatem po jego stronie jest roszczenie o zapłatę kwoty 2.825 zł, którą to kwotę Sąd zasądził od strony pozwanej na jego rzecz w pkt IV wyroku. Jednocześnie Sąd zniósł pomiędzy stronami koszty zastępstwa procesowego.

Mając na uwadze powyższe zważenia należało orzec jak w sentencji wyroku.